Ik ben mij bewust veel te hebben gevraagd van de Partij. Maar nu het program is vastgesteld is er geen sprake meer van een voorbehoud. Wél van een toezegging en een verplichting. Een verplichting om geloofwaardig dat te vertegenwoordigen en om te zetten in beleid dat leeft in de Partij en wat tot uitdrukking gekomen is op dit kongres.
Laat niemand menen, dat ik niet begrepen heb wat velen in de Partij beweegt, t.a.v. de kernwapenproblematiek.
Laat niemand menen, dat de emoties mij onberoerd hébben gelaten. Ik ben niet van beton en ik schaam me niet dat te zeggen.

Ik heb wel een overtuiging, en een verantwoordelijkheid. Een verantwoordelijkheid van de lijsttrekker dat wat het program stelt ook
ten uitvoer kan en zal worden gebracht. Het is die verantwoordelijkheid, die mijn houding de afgelopen maanden heeft bepaald.
Het socialisme is altijd een internationale beweging geweest, een beweging die bondgenoten zoekt over de grenzen, een beweging ook die verantwoordelijkheid neemt voor de internationale gevolgen van beslissingen op het terrein van vrede en veiligheid.
Ik ben er, niet in het minst door de diskussies die we in de loop der jaren in onze Partij gevoerd hebben, van overtuigd geraakt, dat een nieuwe aanpak noodzakeliik is in ons veiligheidsbeleid.

De diskussie over vrede en veiligheid is niet van gisteren, en zelfs niet van 1975 toen we er een heel kongres aan wijdden.
Ik heb er het rapport over deze problemen uit 1962 nog eens op nageslagen. De partijgenoten, die later de "Atoompacifisten" gingen heten, schreven een "Nota van de Minderheid", o.m. getekend door dominee Buskes en Huub Fransen. Ik werd vooral getroffen door de slotzin waarin deze partijgenoten de hoop uitspraken "dat de partij de spanningen zal kunnen verdragen, die de diskussies over deze zo belangrijke problemen met zich mee zullen brengen, omdat alleen in een grote socialistische beweging het denkwerk dat hiervoor nodig is, kan worden ver-

De spanningen zijn ons niet bespaard gebleven. Maar ik meen
dat we vandaag een besluit van ingrijpende betekenis hebben

van ons land beslissend omgebogen,
Wij willen regeren om een program tot overleven uit te voeren,
Weerwerk hebben we ons program gedoopt.
Weerwerk leveren tegen een vloedgolf van ontmoediging.
genomen. Als de PvdA mee gaat regeren, wordt het kernwapenbeleid
Mensen weer werk geven, en daardoor bestaanszekerheid en perspectief.
Een politiek ontwerpen, die ons stelsel van sociale zekerheid overeind houdt. Een beleid ook dat uitzicht geeft op een veiliger internationale situatie: temidden van de ekonomische wereldkrisis, en onder de dreiging van politieke en militaire spanningen tussen Oost en West.
Ons verkiezingsprogram Weerwerk ligt nu op tafel. Een poging om
de grote problemen waarvoor wij gesteld zijn samen met anderen aan te pakken. De kiezers wéten hoe groot die problemen zijn.
Het gaat er niet om de kiezers beloftes te doen.
Het beslissende onderscheid tussen de politieke partijen in ons land is de manier waarop ze omspringen met de sociale zekerheid,
de wijze waarop de overheid zelf, aktief en stimulerend werkqe- legenheid in stand houdt en nieuwe banen schept, zoals na de eerste oliekrisis in 1973.

Beslissend is ook welke politieke partijen erin slagen een internationaal beleid tot stand te brengen dat effektief vorm geeft aan de vaste wil nieuwe doorbraken tot stand te brengen op het terrein van vrede en veiligheid.
Het is onze overtuiging dat die veiliger toekomst bij de PvdA in goede handen is. Dat de keuzes die in Weerwerk gedaan zijn betekenis hebben voor het bestaan van alle dag. Dat de politieke wel degelijk perspektief te bieden heeft. Dat we niet bij de
pakken neer hoeven zitten.
Van Agt c.s. zijn voortdurend bezig de mensen in te prenten

dat niets meer kan. De ene jobstijding na de andere wordt over ons uitgestort. Natuurlijk niemand mag de werkelijkheid van de ekonomische teruggang verhullen. Maar wie tegenslagen registreert

en geen tegen-maatregelen neemt, mag zich niet, zoals dit kabinet voortdurend doet beroepen op politieke moed. Het is eerder te beschouwen als nalatigheid. Ook al wordt die gepresenteerd tot op het TV-scherm toe, in de vermomming van ekonomische opvattingen, beter gezegd de ideologie van Milton Friedman- Daarin houdt alleen hoge werkloosheid de lonen laag, zijn bedrijfssluitingen nuttig voor het overleven van de sterksten, is het belangrijkste dat de overheidsuitgaven omlaag gaan en wordt blijvend gerekend met een hoog nivo van werkloosheid.

Het is een herleving van ongebreideld ekonomisch liberalisme, dat in Engeland, al tot 2,5 miljoen werklozen heeft geleid. Het mikt op een samenleving, waarin alleen voor de hoogst geschoolden en de technisch meest onderlegden werk is en de rest van de bevolking daarvan afhankelijk is.

Ik zeg niet dat dit de filosofie van Van Agt en van het CDA is.

Ik zeg wel, dat men stekeblind moet zijn als men niet ziet hoe internationaal over een breed front de aanval op de welvaartsstaat en de sociale zekerheid heeft ingezet.

Hoe groot het verval van normen is. Hoe men nauwelijks met de ogen knippert als men spreekt over een half miljoen werklozen in 1985. 500.000 werklozen en geen beleid, dat is nog eens zedenverwildering.

Wij ontkennen de krisis niet, maar wij reageren daarop met die rationele en kritische zin, die ook in het verleden de sociaal- demokratie heeft bezield, vast te houden aan maatschappelijke vooruitgang in tijden van ekonomische teruggang. Wij ontgaan de dilemma's niet die ons gesteld worden door de huidige ekonomische krisis.

De keuzen, die wij in deze dilemma's maken leiden tot de konklusie dat een ander beleid mogelijk is, dan de berustende aanpak die onder dit kabinet opgeld doet.

De PvdA wil alle beschikbare middelen inzetten voor het handhaven en scheppen van werkgelegenheid. Die middelen moeten worden aange wend voor het bereiken van een bescheiden ekonomische groei.

Die groei is mogelijk. Zij vraagt mobilisatie van alle reserves waarover ons land beschikt. Zij vraagt minder konsumeren en minder investeren. Ze vraagt inkomensoffers en sturing van het kapitaal, investeringen en inkomens.

Er zijn geen goedkope methodes om de ekonomie uit de put te halen. Koopkracht betekent afzet, dat is waar, maar koopkracht, lonen en sociale uitkerimgen zijn ook kosten, die goed gemaakt moeten worden wil een bedrijf overleven. Natuurlijk, de beste methode om de groei van de sociale uitkeringen te beperken, is meer mensen werk te geven. Dat gaat gebeuren. Maar dat kan niet van de ene dag op de andere. Daarom zal ook de PvdA bereid moeten zijn ons stelsel van sociale zekerheid fee toetsen op doelmatigheid en rechtvaardigheid.

Daarin betrekt de PvdA de wacht ter verdediging van de sociale minima. In het land en in het parlement hebben we dat ook de afgelopen jaren gedaan.

Ter verdediging van de ruim 20 % koopkrachtverbetering voor de minima die onder dat eerste kabinet -Den Uyl u weet wel- werd bereikt. Waarom ?

Omdat door de bank genomen de mensen, die op sociale minima zijn aangewezen tegelijk de, mensen zijn met geringere opleiding en vaak slechte woonomstandigheden. Strijd dus ter verdediging van de sociale minima waarbii ook hier geldt dat niemand tot het onmogelijke is gehouden. Maar in dat geval spreken we elkaar als partij opnieuw. Die afspraak hebben we vandaag gemaakt.